

nieuwsbrief

UILEN 2017

www.kerkuil.com

voor iedereen die betrokken is bij de bescherming van uilen

**Voor de tweede keer in 60 jaar meer dan 3000
broedparen**

Kerkuil blijft beschermd

Uilenveren dempen windmolengeluid

Inhoud

3	Stand van zaken
6	Nieuws uit de regio
21	Kerkuil blijft beschermd
22	Uilenveren dempen windmolengeluid
23	Van de bestuurstafel

Colofon

Deze Nieuwsbrief Uilen is een jaarlijkse uitgave van de Stichting Kerkuilenwerkgroep Nederland en verschijnt in een oplage van 15.000 exemplaren. De nieuwsbrief geeft actuele informatie over de kerkuil in Nederland. Ze is bedoeld voor iedereen die betrokken is bij de bescherming van uilen, zoals eigenaren en beheerders van gebouwen met nestgelegenheid, terreinbeheerders, leden van regionale kerkuilwerkgroepen en andere belangstellenden. Informatie over de stichting Kerkuilenwerkgroep Nederland is te vinden op: www.kerkuil.com

In 2016 werd ons werk ondersteund door Vogelbescherming Nederland en door alle donateurs.

Samenstelling en redactie

Herman Bisschop (webmaster@kerkuil.com),
Reinder Dokter (penningmeester@kerkuil.com),
Albert Fopma (digitalenieuwsbrief@kerkuil.com),
Nanning-Jan Honingh (nanning-jan.honingh@landschapsbeheerzeeland.nl),
Johan de Jong (voorzitter@kerkuil.com),
Ruud Leblanc (secretaris@kerkuil.com).

Eindredactie

Helga Aukes Producties

Vormgeving en druk

RBF reclame & communicatie, Drachten
Nynke Postema (vormgever)

Redactieadres

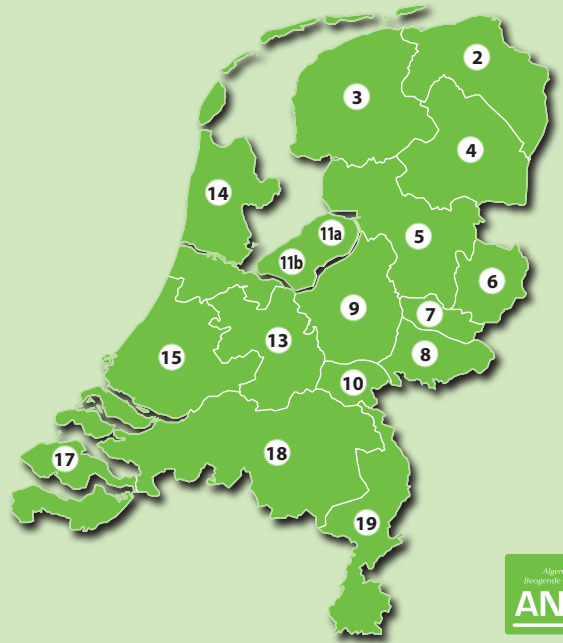
Stichting Kerkuilenwerkgroep Nederland
Ruud Leblanc, Noorderdreef 198, 2152 AC Nieuw Vennepe
Tel. 06 - 532 564 78

Coverfoto

2% van de prooi van de kerkuil is een vogel. (Foto: André Eijkenaar)

Overname van artikelen, tabellen en schema's is alleen toegestaan met de volgende bronvermelding: "Bron: Nieuwsbrief Uilen 2017, Stichting Kerkuilenwerkgroep Nederland". Overname van foto's is zonder toestemming van de fotograaf niet toegestaan.

Uw contactpersoon

Stichting Kerkuilenwerkgroep Nederland

Voor de inventarisatie en bescherming van de kerkuil is Nederland verdeeld in 17 regio's. Deze vallen grotendeels samen met de provinciegrenzen. Uitzonderingen zijn Flevoland, Overijssel en Gelderland. Deze zijn opgesplitst in meerdere regio's.

De Noordoostpolder maakt onderdeel uit van de regio West-Overijssel. In elke regio is een regionale coördinator actief.

Hij is het aanspreekpunt voor het kerkuilenbeschermingswerk in die regio. De Stichting Kerkuilenwerkgroep Nederland organiseert ieder jaar in de loop van januari een bijeenkomst voor alle regiocoördinatoren.

Regiocoördinatoren

2	Groningen	André Eijkenaar	0597 - 561 872 / 06 - 222 556 32 eijkenaar-a@planet.nl
3	Friesland	Johan de Jong	0512 - 303 174 voorzitter@kerkuil.com
4	Drenthe	Jaap van de Streek	0528 - 350 450 / 06 - 120 796 67 famvandestreek@ziggo.nl
5	Overijssel	Florian Bijmold	06 - 290 735 81 fbijmold@gmail.com
6	Twente	Johan Drop	06 - 103 487 65 johandrop@kpnplanet.nl
7	Achterhoek Noord	Mary Mombarg	0575 - 521 662 / 06 - 513 367 65 flo.bom@inter.nl.net
8	Achterhoek Liemers	Dick Langwerden	0543 - 461 798 d.langwerden@tiscali.nl
9	Veluwe	Bertus van den Burg	0334 - 808 723 / 06 - 336 797 49 bertusvandenburg@gmail.com
10	Betuwe Oost	Jan Jacobs	024 - 397 25 74 jacobs.j@live.nl
11a	Oostelijk Flevoland	Lykele Zwanenburg	0321 - 318 272 lykele@live.nl
11b	Zuidelijk Flevoland	Allan Liosi	036 - 533 68 34 uilen4all@kerkuilenwerkgroep-flevoland.nl
13	Utrecht & Betuwe West	Paul Hendrixx	030 - 637 20 54 p.hendrixx@wxs.nl
14	Noord-Holland	Reinder Dokter	0229 - 219 207 skwn.penning@live.nl
15	Zuid-Holland	Michel Kuijpers	015 - 256 53 02 michel.kuijpers@caibway.nl
17	Zeeland	Hans Molenaar	0115 - 612 008 / 06 - 132 903 70 h.molenaar@planet.nl
18	Brabant	Jochem Sloothaak	0411 - 66 40 10 jsloothaak@brabantslandchap.nl
19	Limburg	Henk Beckers	047 - 553 30 03 boomvalk@home.nl

Contactadressen Stichting Kerkuilenwerkgroep Nederland

Voorzitter Johan de Jong Tel. 0512 - 303 174 voorzitter @kerkuil.com	Secretaris Ruud Leblanc Noorderdreef 198 2152 AC Nieuw Vennepe Tel. 06 - 532 564 78 secretaris@kerkuil.com of skwn@ziggo.nl	Penningmeester Reinder Dokter Tel. 0229 - 219 207 penningmeester @kerkuil.com
--	--	---

Stand van zaken

Voor de tweede keer in 60 jaar meer dan 3000 broedparen

Tekst: Johan de Jong

Door het natte en koude voorjaar was de start van het broedseizoen van de kerkuil gemiddeld iets later dan gewoonlijk. Er waren landelijk grote verschillen in de muizenstand.

Met name in de kleigebieden was de stand van de veldmuis slecht, terwijl dat niet het geval was op de zandgrond. Eind 2015 stortte de veldmuispopulatie in en bleef op de kleigronden in 2016 ook nog slecht. Op de zandgronden daarentegen waren volop muizen aanwezig hetgeen resulteerde in een fikse toename van het aantal broedparen. Evenals het voorgaande jaar landelijk dus grote verschillen. Sinds de jaren zestig van de vorige eeuw werden voor de tweede keer door de vrijwilligers meer dan 3000 broedgevallen van de kerkuilen vastgesteld. Slechts een paar minder dan in het topjaar 2007.

Broedresultaten

Drie jaar achtereen een stijging van het aantal broedparen. In 2016 nam het

aantal broedparen toe van 2688 naar 3148 (17%) met een gemiddelde van 3,4 uitgevlogen jongen per nest. Het aantal mislukte broedsels bedroeg 208.

Het gemiddeld aantal uitgevlogen jongen varieerde sterk: van 2,0 in Zeeland tot 4,5 in Twente. Nog nooit waren de verschillen zo groot.

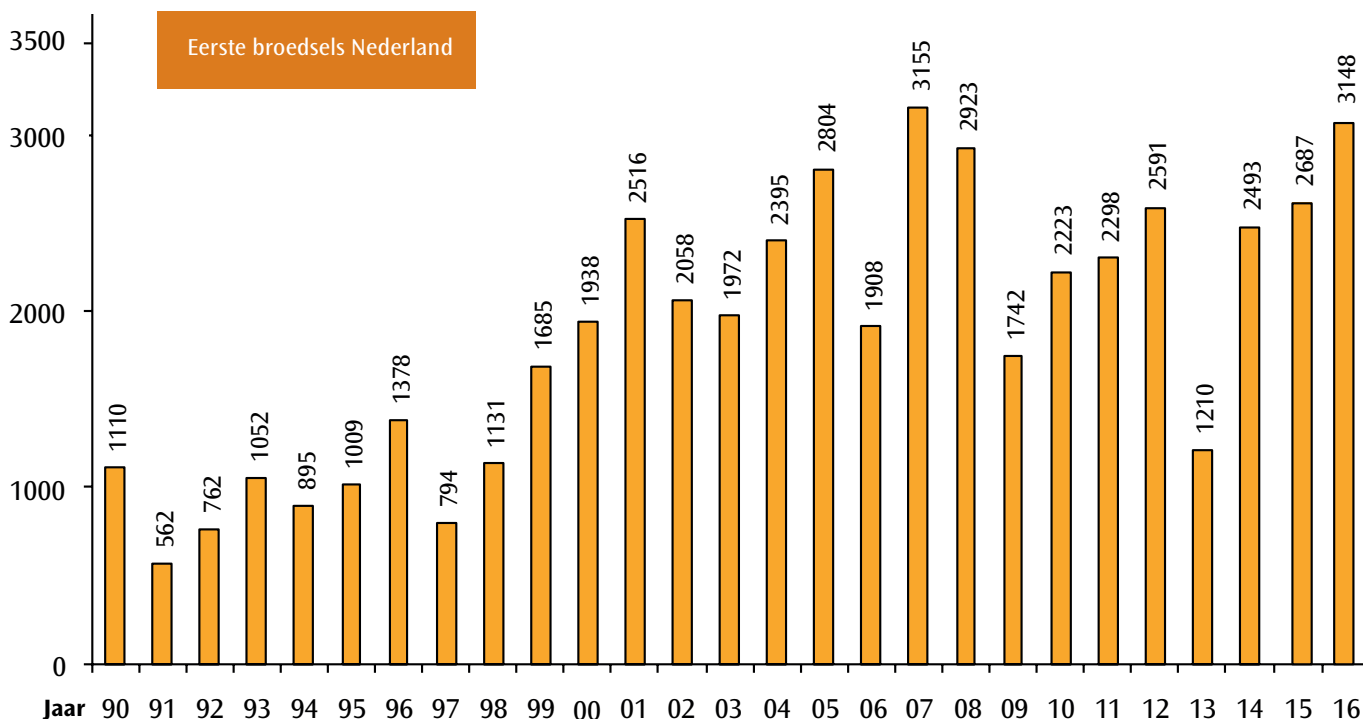
Totaal vlogen van het eerste legsel 10637 jongen uit. Het aantal tweede broedsels daalde van 184 naar 101 met een gemiddelde van 2,5 uitgevlogen jongen per nest. Slechts één paartje produceerde een derde legsel met drie jongen.

De grootste toename was in de Achterhoek Liemers van 65 naar 173 broedparen, een toename van maar liefst 166%. Twente, Achterhoek Noord, Utrecht en Betuwe West en Noord-Brabant (meest zandgronden) met respectievelijk een toename van 87%, 81%, 122% en 58% waren ook succesvol. De kleigronden in Groningen, Friesland, zuidelijk en oostelijk Flevoland en Noord-Holland (Wieringermeer) scoorden lager dan in 2015. In deze regio's broedden

Twee jonge kerkuilen op de uitkijk. (Foto: André Eijkenaar)

de kerkuilen ook later dan in de goede gebieden. In de regio Kollum in Friesland (tussen Lauwersmeer en Dokkum) nam het aantal broedparen af van 62 in 2015 tot 25 in 2016. In 2015 werden de eerste uilen geringd op 10 april (eerste ei rond 10 januari!) en in het afgelopen jaar was dat drie maanden later.

LANDELIJK OVERZICHT NEDERLAND 2016

2016	totaal 1e broed	waarvan mislukt 1e broed	aantal juv. 1e broed	niet gecontr. 1e broed	gem. uitgevlogen	2016		2015		3e broed	uitgevlogen	2015	2016 t.o.v. 2015
						totaal 2e broed	aantal juv. 2e broed	waarvan mislukt 2e broed	gem. uitgevlogen				
Groningen	134	6	368		2,7	4	13	1	3,3			253	-47%
Friesland	392	22	1176		3,0	3	7	1	2,3			546	-28%
Drenthe	332	22	1038		3,1	8	9	2	1,1			242	37%
West-Overijssel. / NO Polder	251	26	728		2,9	2	4	0	2,0			215	17%
Twente	198	11	886	2	4,5	2	6	0	3,0			106	87%
Achterhoek-Noord	139	10	580		4,2	1	4	0	4,0			77	81%
Achterhoek-Liemers	173	6	669		3,9	1	0	1	0,0			65	166%
Veluwe	168	13	575		3,4							146	15%
Betuwe-Oost	55	5	139	4	2,5	3	11	0	3,7			29	90%
Flevoland / Zuid	63	7	208		3,3	3	3	2	1,0			77	-18%
Flevoland / Oost	20	0	75		3,8							37	-46%
Utrecht-Betuwe-West	102	2	319		3,1	2	4	0	2,0			46	122%
Noord-Holland	156	12	513		3,3	14	44	2	3,1	1	3	154	1%
Zuid-Holland	122	6	356	13	3,4	6	13		2,2			89	37%
Zeeland	165	25	326		2,0	20	34	6	1,7			153	8%
Noord-Brabant	503	21	2113		3,7	26	85		3,3			318	58%
Limburg	175	14	568	4	3,2	6	11	2	1,8			135	30%
TOTAAL	3148	208	10637	23	3,4	101	248	17	2,5	1	3	2688	17%

Nieuws uit de regio

De meeste regio's hebben 'last' van de steenmarter. Dé oplossing is de aanpassing van de nestkast zodat de steenmarter niet meer in de kast kan komen. De aanschaf van de aluminium platen uit inkomsten van 'Beleef de Lente' werken hiervoor prima. Zelfs zó goed dat steenmarter en kerkuil in één schuur aanwezig zijn.

Ook komt het nogal eens voor dat de torenvalk een nestkast, die tegen de gevel is geplaatst, in beslag neemt. Na het plaatsen van een torenvalkenkast vlakbij de kast die voor de kerkuil is bestemd is het probleem meestal opgelost (o.a. zuidelijk Flevoland en Friesland). Hier gaat het vooral om een tekort aan nestgelegenheid voor de torenvalk.

In het afgelopen jaar vond er weer een aantal certificeringsbijeenkomsten plaats voor ringers. Deze worden gehouden in het Vogelasiel 'De Fûgelhelling' in Ureterp. Het accent ligt vooral op het omgaan met de kerkuilen tijdens het ringen en het bepalen van het geslacht (van dode uilen). Na allerlei uitwendige metingen en het vaststellen van het geslacht wordt sectie verricht en definitief het geslacht bepaald. De aangevoerde dode uilen zijn bijna allemaal verkeersslachtoffers uit Friesland, zuidelijk Flevoland (Allan Liosi) en afkomstig van Stef Waasdorf die in de afgelopen 6 jaar meer dan 1200 (!) kerkuilen heeft gevonden op het traject Wageningen – Groningen. Daarnaast kunnen ringers ook een certificering volgen tijdens het ringen van jonge kerkuilen. Ze gaan dan een dag mee op stap. Het aantal deelnemers is dan beperkt tot 2 à 3 per dag.

Tijdens één van de certificeringsbijeenkomsten in Ureterp. (Foto: Reinder Dokter)

Pilot Beetsterzwaag

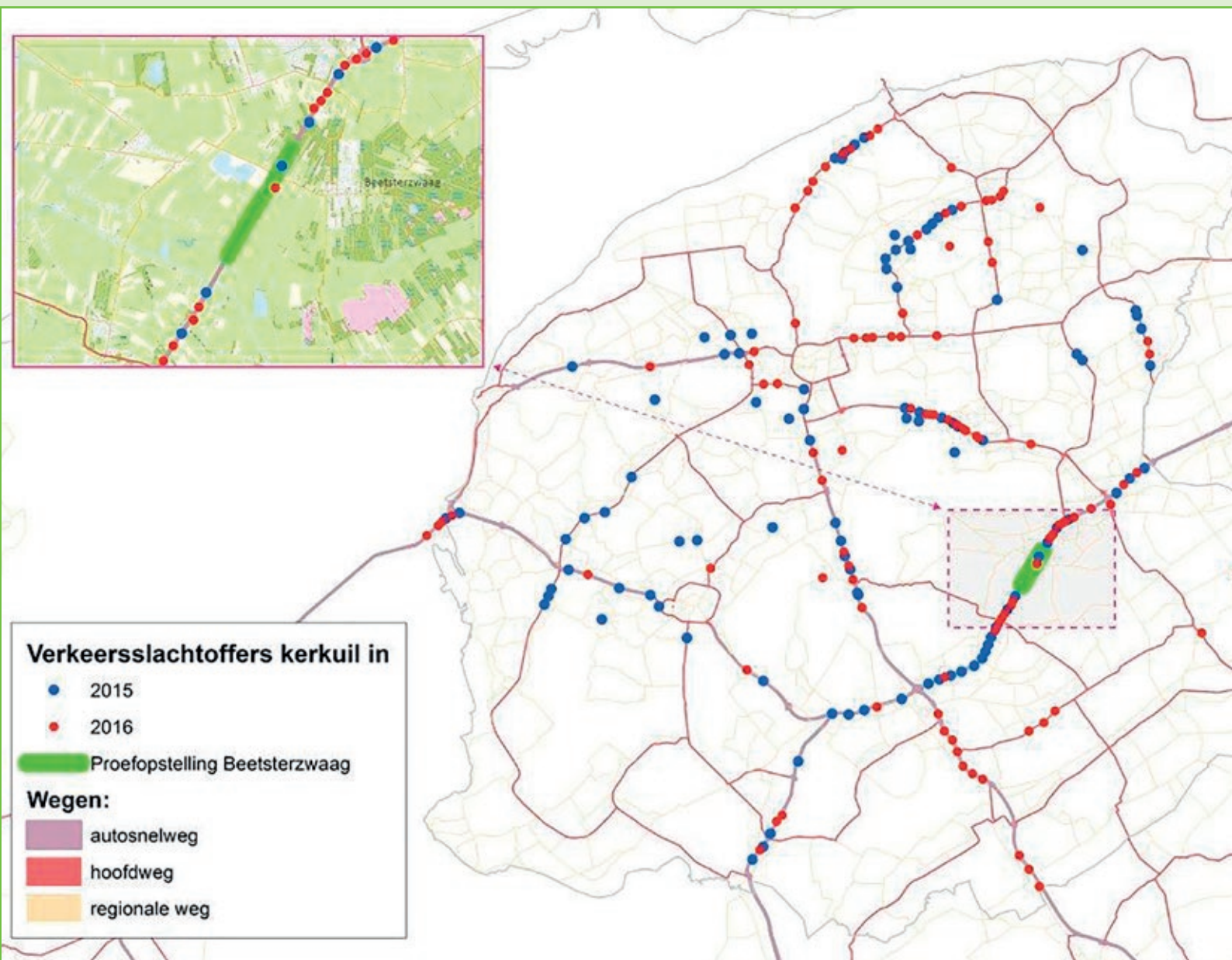
Het aanbrengen van de rollen op de hectometerpaaltjes en het plaatsen van de alternatieve zitstokken (zie Nieuwsbrief Uilen 2014 en 2015) is gerealiseerd op 5-11-2014. De start van de pilot viel samen met een uitzonderlijke voedselsituatie: in grote delen van Friesland was sprake van een veldmuizenplaag. Daardoor was er minder noodzaak voor kerkuilen en roofvogels om in de berm te foerageren. De meeste muizen liepen elders voor het oprapen. Jonge uitgevlogen kerkuilen bleven daarom in de muizenrijke gebieden.

Midden 2015 stortte de veldmuispopulatie in. De jonge kerkuilen gingen als vanouds zwerven en de wegbermen werden weer meer benut als jachtgebied. Dat was ook in 2016 het geval.

Uit de detailkaart kan worden opgemaakt dat op het proefproject in 2,5 jaar maar twee slachtoffers zijn aange troffen. Op één locatie was de rol op het hectometerpaaltje kapot, mogelijk door een aanrijding. Het andere slachtoffer viel bij de oprit tussen twee hectometerpalen in. Tussen 1990 en 1996 zijn op het pilottracé 30 dode kerkuilen gevonden.

De effectiviteit van het project is hiermee aangetoond en de metingen worden voortgezet. Op de vliegbasis in Leeuwarden zijn ook dergelijke rollen met succes geplaatst om de buizerd van de startbaan te lokken. We zijn nu van plan op knelpunten in de provincie alleen zitstokken te plaatsen als proef (zonder hectometerrollen).

Met dank aan het BettieWiegmanfonds, Vogelbescherming en de BFVW, die voor de financiën zorg droegen. Verder vrijwilligers, die de dode kerkuilen meldden, Jouke Altenburg (handen spandiensten), Rijkswaterstaat (Jan Joseph Dalstra) voor het mogelijk maken van de pilot, Freerk Jelsma, Johan Bouwhuis, Joeke Paulusma, Johnny van der Galiën, de vrijwilligers van de Werkgroep Kerkuilen Friesland, die de materialen hebben geplaatst en tot slot wijlen Jan Koopmans, die de rollen op de paaltjes heeft ontwikkeld.

Gemelde verkeersslachtoffers in Friesland in 2015 (blauw) en 2016 (rood).

Nieuws uit de regio

Groningen

Tekst en foto: André Eijkenaar

Tegenvallende broedresultaten geven vertekend beeld

Met een halvering van het aantal broedgevallen ten opzichte van 2015 lijkt het een slecht jaar te zijn. Dit kan echter niet geheel op het conto van de kerkuil (of eigenlijk de veldmuis) geschreven worden. Binnen de werkgroep konden enkele leden wegens persoonlijke omstandigheden niet het beschermingswerk verrichten zoals wenselijk was. Dit gaf een vertekend beeld van de werkelijke broedresultaten.

Gek genoeg gold 2016 voor mij persoonlijk als het beste jaar ooit. Normaal heb ik rond de 25 broedgevallen maar dit jaar waren dat maar liefst 42.

De grootste klappen vielen in het kleigebied zoals gebruikelijk in een daljaar van de veldmuis. Mijn werkterrein is zandgebied en daar vinden de kerkuilen nog alternatieven. Verder trof ik weer een aantal broedgevallen in duiventillen en zelfs in een bosuilenkast aan.

Een heel bijzonder broedgeval wil ik hier nog wel even beschrijven. Bij de controle van een nestkast trof ik een kerkuil op 7 eieren aan. Drie weken later lagen er zelfs 10 eieren. Hier hadden normaal gesproken al jongen moeten zijn. Ik vermoedde dan ook dat hier twee vrouwtjes aan het leggen waren en twijfelde of ik de eieren weg moest halen of niet.

Het liefst laat ik de natuur zijn gang gaan en besloot dat ook nu te doen.

Bij de volgende controle lagen er 6 klapotte eieren onder de kast. Ik ging ervan uit dat de uilen zelf het probleem verholpen hadden. Boven gekomen was de verrassing echter groot, nog steeds 10 eieren en een jong! Een vrouwtje was dus toch nog tegen een man aan gelopen. Wat was ik blij dat ik de eieren had laten liggen! ■

Op de zandgebieden deed de kerkuil het wél goed.

Al ruim 40 jaar zet Anne van der Wal zich in voor de bescherming van kerkuilen.

Na gezondheidsproblemen heeft hij sinds 2015 het ringen van jonge kerkuilen weer opgepakt.

Op de foto weegt hij een kerkuilenjong met de urnster.

Tekst: Willy de Jager

Friesland

Tekst: Koos Huizenga

Foto: Sies Krap

Zwevende nestkast

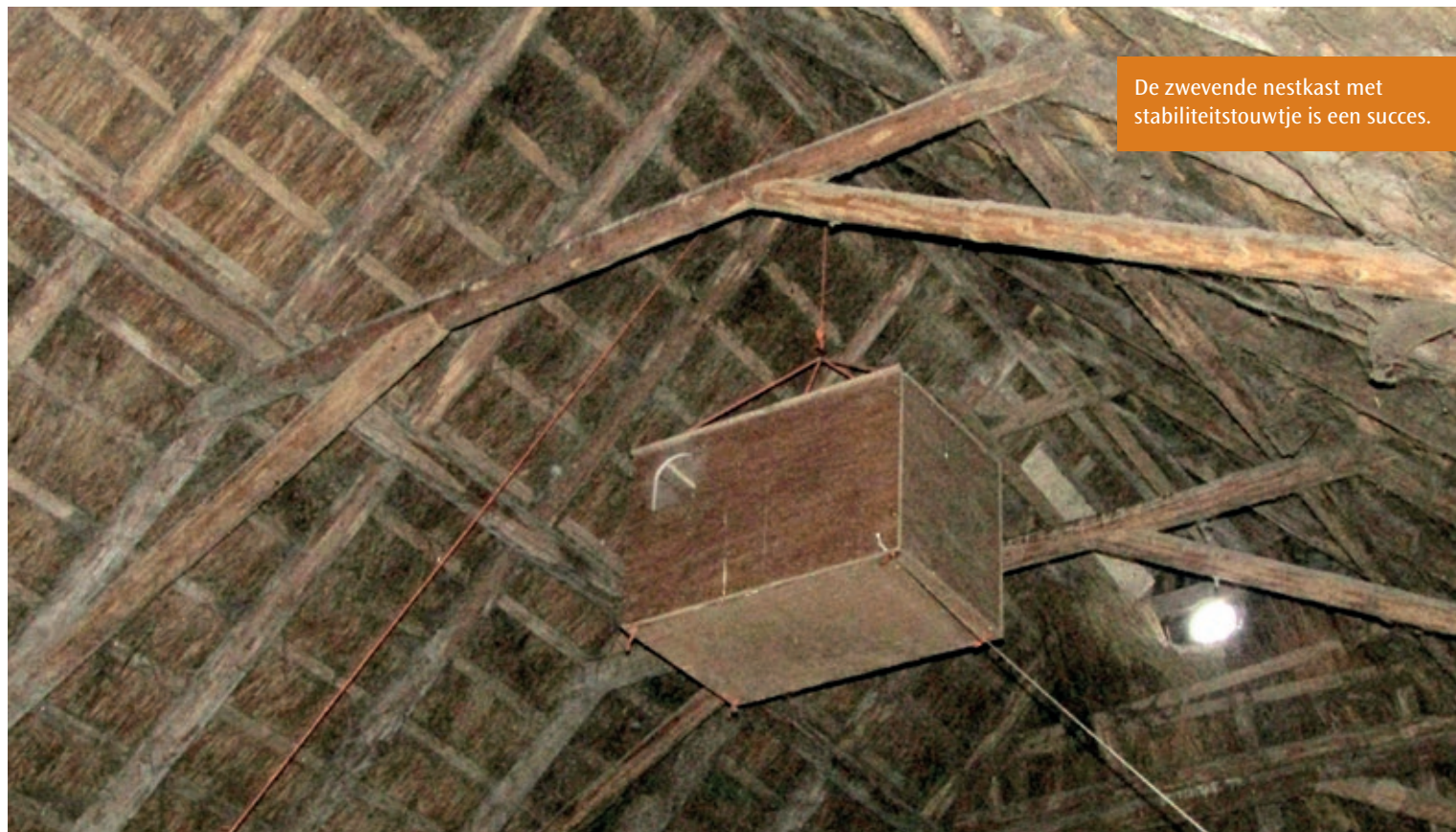
De laatste jaren hebben we in het noorden van Friesland - tussen Dokkum en het Lauwersmeergebied - steeds meer last gekregen van steenmarters die de nestkasten van de kerkuil leegroofden.

Daar is door onze regiowerkgroep het volgende op bedacht: een nestkast in Kollumerzwaag werd opgehangen aan een touw op enige meters van de nok van de schuur. Rechts onder een stabiliteitstouw tje zodat de kast niet rond blijft draaien bij de minste of geringste beweging.

Bij de familie Ebbing is dit met succes toegepast en zijn er op 14 juli twee jongen geringd.

We zijn van plan om op die plaatsen waar we de meeste last hebben van steenmarters dergelijke kasten te plaatsen. Door een extra touw aan de andere kant van de kast te bevestigen zal de stabiliteit nog beter worden.

De kosten zijn laag en het naar beneden halen van de kast is eenvoudig. Op deze manier kan de steenmarter onmogelijk bij de kast komen.

De zwevende nestkast met stabiliteitstouw tje is een succes.

Jan Koopmans bij de door hem ontwikkelde 'rol' op een hectometerpaaltje.

In memoriam Jan Koopmans

Op 29 maart 2016 kregen we het trieste bericht dat Jan Koopmans plotseling was overleden. Jan heeft zich meer dan 30 jaar ingezet voor het kerkuilenwerk in Friesland en daarbuiten. Hij was de technisch specialist vanaf het begin van mijn kerkuilenonderzoek: infrarood camera's in de nestkast (negentiger jaren), een kerkuilenkast op een digitale weegschaal in de nok van de schuur, telemetrie onderzoek (zenderen van uilen in de negentiger jaren).

Een paar jaar geleden startte Jan een nieuw project in de werkschuur van It Fryske Gea in Earnewâld. In een aangepaste nestkast werden twee camera's geplaatst, waarvan één beweegbaar op afstand. De beelden kwamen binnen in de werkschuur en werden enkele kilo-

meters draadloos doorgezonden naar het bezoekerscentrum van It Fryske Gea, zodat bezoekers mee konden genieten van het leven van de kerkuil. Twee jaar lang zorgde hij voor de webcambeelden op de website van de landelijke kerkuilenwerkgroep. Naast continu beelden werden korte filmpjes van hoge kwaliteit op onze site en die van It Fryske Gea geplaatst.

Hij was nauw betrokken bij de pilot van de verkeersslachtoffers onder de uilen in Beetsterzwaag. De rollen op de paaltjes zijn door Jan ontwikkeld en blijken succesvol te functioneren. Jan was een bescheiden man, die ontzettend veel werk heeft verricht en altijd klaar stond voor mij en vele anderen. Wij missen hem. ■

Tekst en foto: Johan de Jong

Overijssel

Tekst en foto's: Arnold Lassche

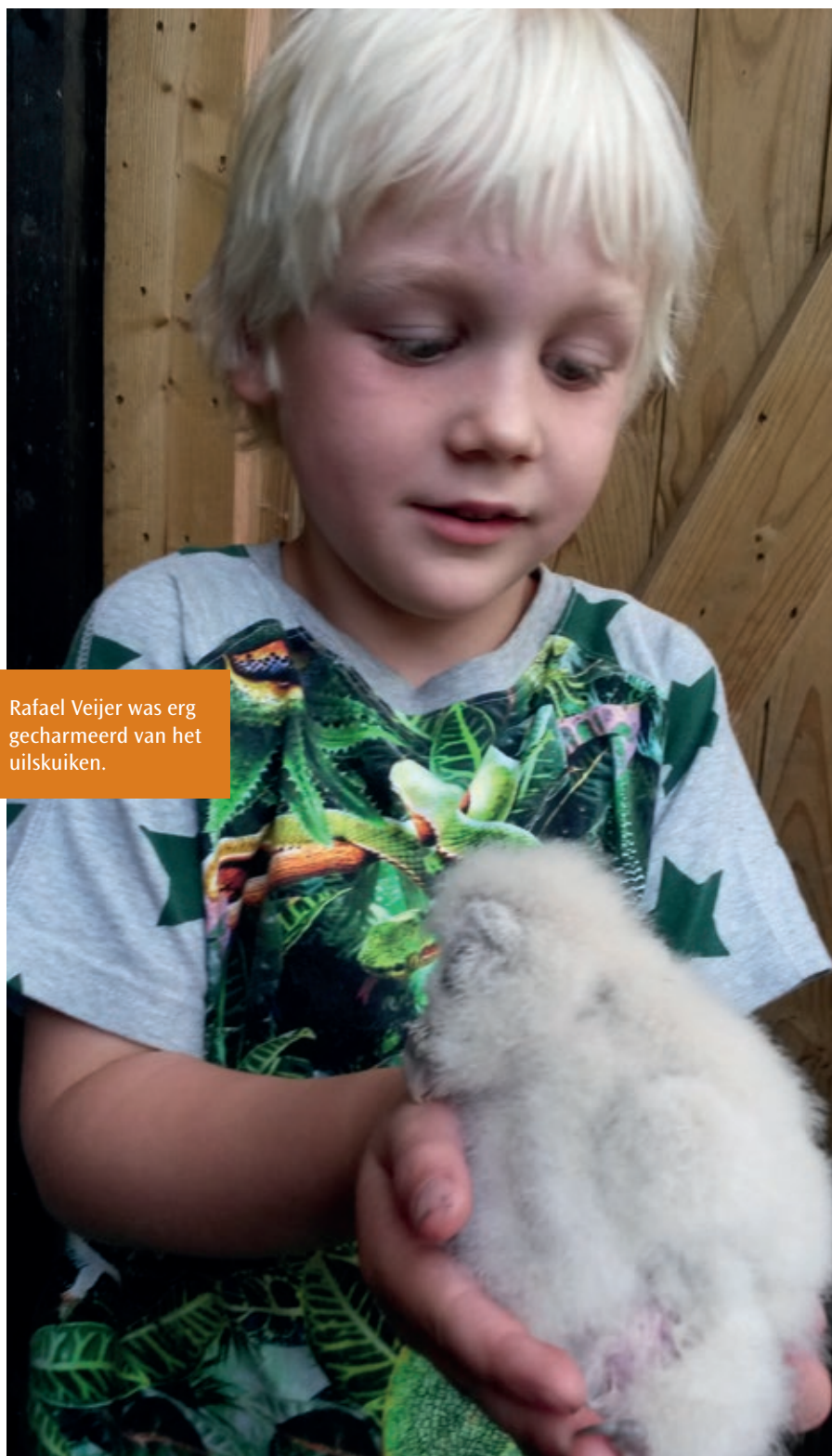
Uilenkasten uitgebreid

De werkgroep Roofvogels en Uilen van de Natuurbeschermingsvereniging IJhorst-Staphorst e.o. bestaat vanaf 1988. In 1987 hingen er al 15 kerkuilenkasten in ons onderzoeksgebied. Het aantal is in de loop der jaren uitgebreid tot (maximaal) 83. Het afgelopen jaar werden door zes personen

79 kasten gecontroleerd. Dit leverde weer de nodige genoeglijke velduren op. Het is altijd weer een genot om de mensen te bezoeken en 'hun' kerkuil te controleren. Mensen leven bijna altijd mee met het verloop van de kansen voor eieren en jongen. Sommige plaatsen zelfs een camera of sturen via Whatsapp een filmpje van de jongen met de mededeling dat ze geringd kunnen worden. En als het maar enigszins mogelijk is betrekken we ook de jeugd bij dit fantastische werk. ■

Hendrikjan Kuiper geniet van het kerkuilenwerk.

Rafael Veijer was erg gecharmeerd van het uilskuiken.

Twente

Tekst: Johan Drop

Broedseizoen 2016 breekt alle records

Jaarlijks worden er ruim 600 nestkasten gecontroleerd door vrijwilligers en ringers in de regio Twente. De controle is ieder jaar weer spannend. Hoeveel kasten zijn er bezet en uit hoeveel jongen bestaat het broedsel. In het afgelopen jaar waren de controles bepaald geen straf. De bezetting was ongekend hoog maar ook het aantal jongen was bijzonder groot. Totaal waren er in de regio Twente 200 nestkasten bezet. Het hoogste aantal ooit!

Al jaren schommelde het aantal kasten met een broedsel rond de honderd. Vrijwel alle broedsels waren groot en in maar liefst 129 nestkasten troffen we vijf of meer jongen aan; in vijf kasten zelfs acht jongen!

Uit de 200 broedsels totaal vloog een recordaantal van 886 jongen uit. Van elf broedparen ging het broedsel door uiteenlopende oorzaken verloren.

Bijzonder jammer hierbij was de predatie door een steenmarter van een broedsel op een erf in Albergen. Al vele jaren hangt er in de kapschuur een nestkast waar de kerkuilen wel gebruik van maakten om te schuilen maar nog nooit werd er in deze kast gebroed. Het afgelopen jaar was het wel raak en alle tekenen wezen erop dat de kast gebruikt werd als broedkast. Maar de kashouder was echter niet de enige die de bedrijvigheid bij de kast was opgevallen. Rond half juni bleef het akelig stil in en rondom de nestkast. De kashouder die het niet meer vertrouwde,

inspecteerde op 18 juni de nestkast en trof nog slechts het gehavende restant van één gespredeerd jong en enkele niet uitgekomen eieren aan.

Verspreiding in Twente

De kerkuil komt verspreid voor over geheel Twente. Door de goede muizenstand was de dichtheid per km atlasblok van 5 x 5 km bijzonder hoog. De hoogste dichtheden van de kerkuil werden aangetroffen op de hogere zandgronden van Noordoost-Twente van respectievelijk 13, 12 en 10 broedparen in één atlasblok. Maar ook de dichtheden in Zuid-Twente waren hoog met 6 tot 8 broedparen per atlasblok. De laagste aantallen komen voor in de stedenband Enschede, Hengelo en Almelo. ■

Tekst en foto's: Johan Drop

Bijzondere broedgevallen

De kerkuil heeft zijn naam verworven doordat hij in het verleden een geschikte broedplaats vond in kerken. Daar kon hij via de galmgaten naar binnen. Helaas zijn - ook in Twente - de galmgaten bij vrijwel alle kerken dichtgemaakt, vanwege de overlast van kraaiachtigen en duiven.

Door uitbreiding van dorpen en steden kwamen bovendien de foerageergebieden steeds verder van de kerken te liggen. Het gevolg was dat kerken ongeschikt werden als nestplaats voor de kerkuil en de 'ontkerkelijking' ook onder de kerkuilen toesloeg.

Met als positieve uitzondering de H.H. Joseph- en Pancratius kerk van Vasse. Hier werd, achter een dakkapel op de zolder van de RK Kerk een kerkuilenkast geplaatst.

Afgelopen jaar hebben kerkuilen hier een prachtig nest met zeven jongen grootgebracht! Henk Paalhaar verzorgt en controleert de kasten in het gebied rondom Vasse en zodoende konden - in overleg met het kerkbestuur - alle jongen op 2 juni worden geringd.

Een unicum, zeker voor de ringer. Voor zover bekend is de RK Kerk in Vasse de enige kerk in Twente waar de kerkuilen hun naam waarmaken en er een gastvrij onderdak vinden.

De kerkuilen in de RK Kerk in Vasse doen hun naam eer aan.

Tekst: Gerard Bossink

Drama bij kerkuilen Baasdam

Op 10 september kwam er een melding van het Landgoed Baasdam dat in een schuur op het landgoed twee dode kerkuilen waren gevonden. Beide kerkuilen bleken te zijn geringd. Wat was er gebeurd?

In de uilenkast, opgehangen op de zolder van deze schuur, broedde afgelopen jaar voor het eerst sinds jaren een kerkuilenpaar. Resultaat: vijf jongen welke op een leeftijd van rond de zes weken werden geringd. Waarschijnlijk is tijdens vlieg oefeningen op zolder

een van deze jongen, via een smalle opening, op de begane grond beland en wist hij de weg terug naar de zolderverdieping niet te vinden. Kennelijk is pa uil, afgaand op de signalen van het jong, naar beneden gegaan en wist ook hij de weg niet meer terug. De begane grond van de schuur was in zijn geheel afgesloten waardoor de kerkuilen niet naar buiten konden en beide vogels de hongerdood zijn gestorven.

Uit ringgegevens bleek dat het mannetje in 2015 als nestjong was geringd op het erf in het naburige Fleringen. Bijzonder jammer dat hij de zorg voor zijn eerste broedsel met de dood moest bekopen. ■

Achterhoek Noord

Tekst: Eddie Oosthof

Foto: Ingeline Ribbens

Drie soorten uilen op een klein lapje grond

Ons terrein in het buitengebied van Lochem is niet echt groot te noemen. Nog net geen vier hectare, liggend in een mooi stukje Achterhoeks coulisselandschap. Het bevat een stukje rabatbos, een heideterreintje met ven, de boerderij uitkijkend over landerijen en wat opstallen.

Het is wel heel divers qua natuurschoon en kent daardoor ook een verscheidenheid aan natuurlijke bewoners.

Wij kwamen er pakweg negen jaar geleden wonen en het geheel was behoorlijk verwaarloosd. Bij de koop inbegrepen waren de kerkuilen in de kapschuur die daar al lang huisden. Die kerkuilen zorgen voor een hoop troep, maar wat krijg je er veel voor terug! Jaar na jaar uilskuikens, de ene keer wat minder de andere keer wat meer.

Afgelopen jaar hadden wij zes gezonde jongen. Helaas werd de jongste opgeofferd aan zijn oudere broers en zusjes!

Op het terrein stond naast de kapschuur een oud Achterhoeks kippenhok.

Het geheel was van steen opgebouwd en had kapotte ramen. In het hok bleken steenuilen te huizen in een hol in de grond. Voordat het oude kippenhok werd afgebroken zorgden wij er samen met de werkgroep voor dat de steenuilen een wat geriefelijker behuizing kregen in de vorm van een steenuilencast. Jaar op jaar werden er steenuiltjes geboren. Afgelopen jaar hadden wij er drie! Dankzij de marterproof-kast hebben zij een veilig huis.

Toen we hier kwamen wonen hebben wij ook een bosuilencast in het bos laten plaatsen. Uilencasten zijn altijd leuke cadeautjes die je kunt vragen aan familieleden. Deze kast werd wel bewoond, maar niet door bosuilen maar door holenduiven. Jarenlang geen resultaat, totdat wij besloten de kast

naar een ander deel van het bos te verhuizen. Er werd een nieuwe bosuilencast gemaakt, de oude kast liet zich niet meer verplaatsen. Ook deze poging had geen resultaat, totdat een bosuil het afgelopen jaar toch besloot in de oude kast twee jongen groot te brengen... De aanhouder wint. Wat een rijkdom, drie verschillende soorten uilen en dat op zo'n klein stukje grond!

Dan als kers op de taart in 2016 nog zeven jonge torenvalken, nadat ook hier de eerste poging met het ophangen van de kast geen broedende torenvalken opleverden.

De kast werd verhangen naar een nog rustiger stukje bos en ja hoor... Bingo.

Het afgelopen jaar vlogen er zeventien jonge roofvogels rond: uilen en torenvalken. De vrijwilligers van de uilenwerkgroep hadden het er maar wat druk mee. Veel geduld, liefde en doorzettingsvermogen is wel nodig, maar dan heb je ook wat! ■

Eén van de Lochemse steenuiljongen.

Achterhoek Liemers

In memoriam Johan Jansen

Op 13 augustus 2016 is Johan Jansen uit Varsseveld overleden. Hij was één van de leden van de Kerkuilenwerkgroep Achterhoek-Liemers van het eerste uur, dus vanaf 1980.

Johan was een groot liefhebber van de kerkuil en zijn beschermingswerk rond Varsseveld was van grote betekenis. Hij hield van de natuur en kon er uren over vertellen. Mede hierdoor is hij in april 2011 benoemd tot Lid in de orde van Oranje-Nassau. Hij heeft veel kennis over de kerkuil op ons overgedragen en was voor ons een groot voorbeeld.

Johan Jansen met zijn geliefde kerkuilen.
Foto: Dick Langwerden

Tekst: Roel Pannekoek

Pullenperikelen

Begin augustus belde Willem uit Hulshorst dat er een donsjong op de vloer van de schuur onder de kast zat. Willem had enige jaren geleden een kerkuilenkast opgehangen in een open gedeelte van een schuur op zijn erf. Deze bleef lang onopgemerkt totdat in 2015 een uilenpaar er een succesvol legsel produceerde. De familie was er erg mee in haar sas na jaren tevergeefs wachten.

Midden juli hadden wij daar tijdens onze controle een adulte uil en twee kleine donsjongen vastgesteld. Nu zat er dus eentje buiten de kast op de vloer. Dat kan een aantal oorzaken hebben. Wanneer een kast dicht onder een golfplaten dak hangt, kan het bij zomerhitte verzegend heet in de kast worden en zullen de jongen instinctief een iets koelere plek zoeken; buiten de kast dus. Het kan ook zijn dat door achterstallige schoonmaak de kast een soort potstal is geworden waarbij er geen hoogteverschil meer is tussen de leeflaag en de onderkant van het vlieggat.

Een beweeglijk jong kan er dan makkelijk uitrollen. Bijna vliegvlugge jongen verdringen zich doorgaans voor het vlieggat wanneer ze een oudervogel met voedsel in de nabijheid van de kast opmerken en dan kukelt er vaak een jong al klapwiekend naar beneden. Maar de meest waarschijnlijke reden bij halfwas jongen is voedselgebrek.

Ik adviseerde de eigenaar het jong terug te zetten en in de late uurtjes te controleren of er oudervogels met muizen arriveerden. De volgende dag meldde hij dat er weer een donsjong in de schuur zat. Willem had 'm zelf al teruggezet, samen met een handjevol eendagskuikens die zijn vrouw bij een dierenzaak in Nunspeet had gehaald. Oudervogels hadden ze de vorige avond niet gezien. Eén ouder kan natuurlijk tijdens de broedtijd sneuvelen, bijvoorbeeld in het verkeer, maar beide ouders die niet terugkomen? Prooidieren met gif?

's Avonds zelf ook maar even in de kast gekeken. Er lag een vers dood jong en

nummer twee zat in comateuze toestand in de hoek van de kast. Een paar eendagskuikens waren nog onaangevoerd. Met Willem werd afgesproken dat hij de volgende ochtend opnieuw een stuk of vier kuikens in de kast zou leggen wanneer de eendagskuikens tóch zouden zijn geconsumeerd. En dat was gelukkig het geval. De eendagskuikens waren de volgende dag weggewerkt en het overgebleven jong zat weer redelijk vies in de kast. De dierenwinkel in Nunspeet werd door Willem's vrouw druk bezocht en nadat aldaar de voorraad kuikens op was, werden ze uit Putten gehaald. Zeer gemotiveerde pleegouders kun je wel zeggen!

Uilenmaat Jaap beschikt over een paar bewegingscamera's die in de schuur werden opgehangen met het oog op mogelijke alsnog aanvliegende oudervogels, maar behalve foto's van de pleegvader die de ladder beklom, werden er geen beelden geregistreerd. De dagelijkse voeding verliep voorspoedig en het jong raakte in het vliegvlugge verenkleed. Ik maakte me zorgen over het moment dat de uil voor het eerst de kast zou verlaten. Normaal gesproken worden ze ook buiten de kast gevoerd door de ouders en mijn ervaring is dat de vliegvlugge jongen na gestilde honger in de loop van de nacht toch weer de kast opzoeken.

Hoe zou dat dit jong vergaan? Eenmaal buiten de kast is hij op zichzelf aangevoerd. Hij dient van meet af aan succesvol te kunnen jagen.

Willem mailde op 26 augustus dat bij de voederronde van de vorige avond de jonge uil boven op de kast zat en wegvloog bij zijn nadering. De laatste eendagskuikens liet hij achter bovenop de kast en de uil is in de dagen daarna niet weer teruggezien. We hopen uiteraard dat alle moeite niet voor niets is geweest.

Kerkuilen, je kunt er mooi mee bezig zijn.

Tekst: Bertus van den Burg

Foto: Jan van den Heuvel

Nest met 11 eieren en een jong

Voor de Veluwe was 2016 een goed uilenjaar. In en rond Voorthuizen is een groep vrijwilligers actief, bestaande uit Jan van den Heuvel, Joop van Veldhuizen, Herman Hofs en Jan Ritzer. In een

van hun kasten kwamen ze een nest met maar liefst 11 eieren en een jong tegen. Helaas vlogen er maar vier jongen uit. Hier hebben in goede en in slechte uilenjaren altijd uilen gebroed. Helaas is door de sloop van de oude boerderij deze nestplaats verloren gegaan. Gelukkig hebben bovengenoemde vrijwilligers in de buurt nieuwe kasten opgehangen zodat dit vruchtbare paar hopelijk een nieuw onderkomen betreft.

Het nest met 11 eieren en een jong.

In Nijkerk lagen er drie verschillende broedsels dicht bij elkaar in de buurt. Dit is iets wat we bij ons niet vaak tegenkomen. Ze lagen gemiddeld zo'n 985 meter uit elkaar.

Vanwege het ondergewicht van het oudste jong uit een nest werd besloten om bij te gaan voeren. Er is bij een lokale kippenboer een kip opgehaald en geslacht, waarna de filet werd opgevoerd aan de jonge uilen. Helaas mocht dit niet meer baten. Het jong bleek bij controle een paar dagen later te zijn overleden.

Noot redactie: Geadviseerd wordt in dergelijke gevallen de ondervoede uilen zo spoedig mogelijk naar een vogelasiel te brengen.

In noodgevallen kan worden bijgevoerd met muizen of eendagskuikens, maar nooit met vlees! ■

Het is goed toeven voor het boerenraam. (Foto: André Eijkenaar)

Tekst: Jan Jacobs en Hans van Ooijen

Foto: André Eijkenaar

Meeste broedsels ooit

Eind april 2016 produceerde een kerkuilenpaartje een legsel van zes eieren in een kast in Ressen. De kast hangt in een open schuur in een boomgaard.

Al jaren is dit paartje succesvol, maar deze keer ging het mis. 15 mei was op webcamsbeelden te zien hoe een steenmarter de kast bezocht en de eieren deels meenam.

Bij controle van de kast nadien bleken er vier eitjes ter plekke door de marter genuttigd te zijn.

Ondanks dit voorval was wel het eerste broedgeval voor 2016 een feit en het zou het begin zijn van een erg goed jaar met 55 eerste broedsels, het hoogste ooit sinds het begin van de Kerkuilenwerkgroep Betuwe-Oost in 1993.

Eén van de 23 uitgevlogen jongen in Ooijpolder was het 100ste geringde jong van 2016. In Groesbeek werden op twee nieuwe plekken kerkuilenbroedsels gevonden.

Dit is sowieso een topgebied voor uilen. In 2016 werden er maar liefst 40 territoria van de steenuil vastgesteld.

In het Land van Maas en Waal werden in de kerk van Leur vier jonge kerkuilen aangetroffen en geringd.

Deze eerste registratie in het werkgebied was bekend bij het vogeltrekstation.

Een van de jongen is op 7 april 1921 gevangen in de kerk van Winssen en wij nemen aan daarna weer keurig losgelaten. De volgende melding liet maar liefst meer dan 50 jaar op zich wachten.

Uit de aantekeningen van Sjoerd Braakma blijkt dat van 1974 t/m 1978 16 jongen zijn geringd. In 1978 werd het mislukte legsel 'halverwege de toren' aangetroffen.

De toren is van 1984 tot 1987 gerestaureerd en vermoedelijk is toen een kast geplaatst met de opening naar buiten. De overige openingen in de toren zijn met gaas bekleed.

Dat het een geliefde nestkast is blijkt wel. De laatste jaren is een bosuil de vaste bewoner, maar als deze is vertrokken verschijnt er een holenduif.

In de regio Groesbeek zijn in 2016 maar liefst 40 territoria van de steenuil vastgesteld.

Maar het kan nog gekker.

In 2016 had de holenduif geen kans. Na de bosuil bracht een kerkuilenpaartje nog keurig vier jongen groot.

In de regio Betuwe West (Zetten, Andelst en Randwijk) konden we, op een locatie waar we al 20 jaar zonder resultaat komen, zes jonge kerkuilen ringen.

In de kast van de kerk van Ressen werd een gemummificeerde jonge kerkuil aangetroffen, waarschijnlijk uit 2015.

Zo worden ook met terugwerkende kracht broedgevallen aangetoond.

In diezelfde kerk zat op 15 juli een adulte kerkuil in de kerk opgesloten.

Nadat hij een doopsel had gadeslagen vloog hij 's avonds door de speciaal opengezette deuren weer naar buiten. In 2012 ontdekten we een broedgeval ver in de bebouwde kom van Nijmegen. In dat jaar vlogen er zes jongen uit. De uilen woonden er al vele jaren, getuige de dikke laag braakballen op de bodem van de kast. Ook in 2016 zijn daar drie jongen groot gebracht. ■

Oostelijk Flevoland

Tekst: Hans Docter en Lykele Zwanenburg
Foto: Familie Barkema

Minder muizen minder uilskuikens

Het voorjaar was koud en nat. Er viel veel neerslag waardoor er minder muizen aanwezig waren. Bij de controles van de kerkuilenkasten was dit goed te merken. Op 26 mei werden de eerste vier uilskuikens geringd. De laatste pullen werden op 29 juli geringd, waarmee het ringseizoen werd afgesloten. Er werden geen tweede broedsels waargenomen. In 2015 was de laatste ringronde op 21 oktober.

Tijdens de ringronde op 28 juni werd op het bedrijf van de familie Barkema te Lelystad een grote bijeenkomst gehouden waarbij veel genodigden van verschillende organisaties aanwezig waren. Het boerenbedrijf wordt omgevormd tot een natuurboerderij, waarbij vele aanpassingen in het landschap zullen plaatsvinden. Wij waren uitgenodigd om de vijf jonge kerkuilen te ringen. Dit gebeurde onder grote belangstelling van de genodigden.

De heer en mevrouw Barkema tijdens de ringronde op hun bedrijf.

Op dit bedrijf broeden de kerkuilen al 15 aaneengesloten jaren. Er zijn gedurende deze periode 64 uilskuikens uitgevlogen met een gemiddelde nestgrootte van 4,3. Wij hebben van de pullen die in 2015 en 2016 zijn geringd acht terugmeldingen als verkeersslachtoffer ontvangen en vier door diverse oorzaken.

Namens de ringgroep willen wij een ieder die een bijdrage levert aan het behoud van de kerkuil én de familie Barkema voor de hulp en gastvrijheid op hun bedrijf bedanken. ■

Zuidelijk Flevoland

Tekst en foto's: Allan M. Liosi

Reddingsactie!

Op 31 mei 2016, de eerste dag van de uilenkastencontroles, vonden wij een kerkuilenbroedsel met zes kleine jongen en de uilenmoeder in een kast. De eigenaar meldde dat binnen enkele dagen gestart zou worden met ingrijpende werkzaamheden aan de schuurgevels. De vraag was of de ouderuilen daardoor hun jongen in de steek zouden laten. Het risico leek ons te groot. Wij stelden voor om een 'noodnestkast' aan een boom in de windsingel op ongeveer 20 meter afstand van de oorspronkelijke nestkastschuur te hangen. Aldus geschiedde. Moeder uil verhuisde met haar zes jongen naar de noodkast. Ruim drie weken later troffen we bij de controle twee levende, goed geconditioneerde jongen aan. Beide pulli hadden een fantastisch gewicht van 428 gram.

Helaas hadden dus niet alle jongen het overleefd. Maar dat komt vaak voor bij voedseltekort. Alleen de sterkere jongen overleven. De twee werden geringd en in hun 'noodkast' teruggezet.

Dezelfde dag meldde een andere kasteigenaar dat enkele kerkuilenjongen uit de kast waren gesprongen en door hem weer waren teruggezet. Daar hadden wij eerder vier jongen geringd. Drie van de vier jonge uiltjes hadden een gewicht van tussen de 242 en 262 gram en één jong had een gewicht van 315 gram. Het leek er op dat niet alle jongen genoeg te eten kregen. De oorzaak kon liggen in het mogelijk wegvallen van één van de ouders. Ik stelde voor om nog enkele dagen te wachten en de jongen dan opnieuw te wegen. In de tussentijd zou de eigenaar een oogje in zeil houden. Drie dagen later meldde de eigenaar dat één van de jongen weer uit de kast was gesprongen. Dit jong bleek zeer verzwakt te zijn.

De noodkast die als 'reddingsboei' diende voor de twee kerkuilenjongen en de pleeguil.

De twee uilenjongen in de noodkast met links hun pleegzusje/broertje.

Toen wij gingen kijken was hij al overleden... Hij had een gewicht van slechts 210 gram. Van de drie levende jongen had één een gewicht van 237 gram, één woog 288 gram en de derde 300 gram. Kennelijk was er slechts één oudervogel die voedsel bracht en kon hij of zij niet voor alle vier jongen zorgen. Om te voorkomen dat er meer jongen van de honger dood zouden gaan besloten wij - in overleg met Johan de Jong - twee jongen te verplaatsen. Alleen het zwaarste jong lieten wij in de kast achter. Eén jong zou de oudervogel veel beter kunnen zorgen.

Bij een controle in augustus bleek hij inderdaad te zijn uitgevlogen.

Eén jong plaatsten we in een kast met drie andere pulli van ongeveer dezelfde leeftijd. En één jong plaatsten wij in onze 'noodkast' bij de twee overgebleven pulli. Twee weken later zat ons 'pleeguiltje' parmantig tussen de twee andere in de kast. Van 288 gram nu een gewicht van 403 gram! Zijn 'medebewoners' wogen nu 381 en 400 gram. Bij een tweede broedselcontrole bleken de twee jongen en het 'pleeguiltje' al te zijn uitgevlogen.

En ook het andere - bij drie jongen uitgezette - uilenjong is, samen met hen, uitgevlogen.

Namens de Stichting Kerkuilenwerkgroep Flevoland wil ik de kasteigenaren hartelijk danken voor hun medewerking aan deze reddingsacties. En dank aan de vrijwilligers van de SKF, vooral aan Peter de Weijer voor zijn onmisbare inzet in het doen slagen van deze reddingsacties en het ringwerk! ■

Noord-Holland

Tekst en foto's: Gerard Mijnhout

Kerkuil versus bosuil

In een bosgebied ten zuiden van Hilversum houd ik mij al vanaf 1985 bezig met hobbymatig uilenonderzoek. Om wat specifieker te zijn: bosuilenonderzoek. In dit gebied is namelijk al meer dan 40 jaar een constant bosuilen territorium aanwezig met bijna elk jaar een broedsel. Dat heeft ertoe geleid dat er inmiddels een nestkast is die je kunt bestempelen als een traditionele kerkuilennestkast op de zolder van een schuur.

De nestkast is voorzien van een datalogger (= tijdregistratie-apparatuur) waarmee het tijdstip wordt vastgelegd waarop een uil de kast in of uit gaat. Tevens zijn er drie camera's met een video-encoder aanwezig. Deze maakt permanent opnames en ik kan via internet meekijken. Dan is er ook nog een encoder die bij elke beweging in de buurt van de ingang automatisch een email verstuurt met bijlage.

In 2016 bracht de bosuil met succes drie jongen groot. Man en vrouw waren duidelijk te onderscheiden door kleurverschil. Man donker en vrouw licht. Zij is

ook nog voorzien van een ring van het Vogeltrekstation. Na het uitfladderen van de jongen broedde er ook nog een holenduif, waarna er stilte kwam in de kast... Tot 14 juli 2016.

Vanaf die ochtend heeft tot 22 oktober nagenoeg elke dag een bosuilman de kast als roestplek gebruikt. Vervolgens kwam er in de nacht van 22 op 23 november - voor het eerst sinds jaren - een kerkuil langs, die de kast zes minuten lang van binnen inspecteerde. De volgende drie dagen was er geen uil meer in de kast te bekennen. Op 26 november is bosuil man nog één keer overdag in de kast geweest en vanaf

Bosuilvrouw komt nestkast binnen.

Bosuilvrouw valt kerkuil aan.

Bosuilman stuift kast binnen.

Kerkuil verjaagt bosuil kast uit.

28 november was bijna elke dag de kerkuil aanwezig. Op 5, 8 en 9 januari 2017 hebben zowel man als vrouw bosuil 's nachts een bezoek aan de kast gebracht, ter voorbereiding op het komende broedseizoen.

Op 15 januari 2017 verliet de kerkuil 's middags de kast, maar kwam 's avonds weer terug. Even later kwam ook 'vrouw bosuil' binnen en viel direct de kerkuil aan. Dit heftige gevecht heeft 7 seconden geduurd, waarna de bosuil als de wiedeweerga afdroop. 1-0 voor de kerkuil.

De volgende dag zat de kerkuil in alle

vroege in de kast toen 'man bosuil' binnen stook om die kleine kerkuil eens mores te leren. Het gevecht duurde dit keer 5 seconden waarna ook hij de kast uit vluchtte: 2-0.

Jammer genoeg crashte de harde schijf van de video encoder begin januari zodat er geen bewegende beelden bevaard zijn gebleven. De foto's spreken echter boekdelen over hoe fel de strijd is geweest ten voordele van de kleinere kerkuil.

De bosuilen hebben zich niet meer in de kast vertoond en zullen waarschijnlijk in de buurt een alternatieve broed-

plek hebben gevonden. De kerkuil bleef in de kast komen en is op 22 januari, als vrouw, voorzien van een aluminium ring. Na een onderbreking van vier weken kwam er wederom een aan dezelfde poot geringde kerkuil binnen.

Eerst overdag en vanaf begin maart diverse malen 's nachts. Ik ben benieuwd of er zich een partner zal aandienen en het paar gaat broeden. Dit kan link gaan worden met de bosuil in de buurt...

Met dank aan Daan Buitenhuis voor het ringen en mijn gezin voor het delen van mijn onstuitbare enthousiasme.

Gevallen nestkast

Eind mei troffen we tijdens een controle op een erf in Wijdenes twee volwassen kerkuilen in de kast met vier jongen, waarvan de oudste ongeveer twaalf dagen oud was. In overleg met de boer zouden we begin juli terugkomen om te ringen. Op 6 juli belde de boer echter met de vraag of we snel langs wilden komen, omdat de kast met drie jongen naar beneden was gevallen. Van de zijwand was de middenpaal aan de onderzijde los van het betonblok getrild door de harde wind. Waarschijnlijk hebben de schroeven de kracht van het slingeren niet meer kunnen houden. De kast hing hier al ruim twintig jaar, maar had het nu begeven. Er moest een plan van aanpak worden gemaakt.

Onze nestkastenbouwer De Specht in Blokker kon gelukkig snel een kast maken, dus gingen we meteen op pad. Op de locatie aangekomen telden we gelukkig alle drie jongen in de kast. Maar toen we even later de drie tijdelijk wilden overhevelen naar een grote emmer, ontbrak er eentje.

Na een ellenlange zoektocht onder alle landbouwvoertuigen, onder de wand, buiten en langs de slootrand was er nog steeds geen uilskuiken te bekennen. Toen we nogmaals met nog meer hulp

de schuur doorzochten en ik een deel van de kast optilde keek nummer drie mij heel verbaasd aan... We hebben de nieuwe kast op een verhoging geplaatst en alle drie jonge uilen erin geplaatst. Daarna was het afwachten of pa en ma het geblaas met verse muizen gingen beantwoorden.

Begin juli vonden we tijdens een controle inderdaad verse braakballen onder de kast en grijpsoren op de rand van het invliegkat. Twee dagen later hebben we de jongen geringd. ■

Tekst en foto: Reinder Dokter

De naar beneden gestorte nestkast.

Tekst en foto's: Yvonne Kasteleijn

Puur natuur in Ouddorp

Ongeveer 15 jaar geleden zijn wij vanuit Rotterdam naar Ouddorp verhuisd. Puur natuur hier en dat is inmiddels gebleken ook. Bij de verbouwing van het huis hadden we een uilenkast ingebouwd. Vele jaren gebeurde er in die kast helemaal niets, tot drie jaar geleden.

Het leek wel of we burens hadden gekregen. 's Avonds als het donker was, klonk er een gestommel en gesis. Het bleek dat er drie kerkuileneieren waren uitgekomen. Ik had nog nooit een kerkuil gezien. Dank zij de vrijwilligers van de kerkuilenvereniging werden de jongen gewogen, gemeten, geringd en door mij natuurlijk gefotografeerd. Wat een kans! Wat een werk voor de kerkuilen om de jongen te voeren. Als de jongen honger krijgen gaan ze sissen, je denkt minstens dat er een doos gifslangen is neergezet. Maar nee, door het gesis worden de ouders gestimuleerd om er muizen in te proppen en die hebben we volop hier. We hebben inmiddels drie keer een nest gehad, vorig jaar met maar liefst vijf jongen.

Als de jongen proberen te vliegen dan kun je een heel spektakel verwachten. Ze krijgen dan geen muizen meer gevoerd, dus ze blijven schreeuwen van de honger. Ze landen op de dakgoot waar ze zeer onbeholpen de hele dag kunnen zitten tot het weer donker wordt. Vader en moeder vliegen om beurten langs om ze aan te moedigen. Ze zullen moeten gaan vliegen en op jacht moeten gaan. Op een mooie zomerdag belandde er een in de rozenstruik op het terras, waar hij de hele dag in het zonnetje heeft gezeten.

Middenin de nacht werd er gevochten en gekrijst. Ze vliegen elkaar aan om de jongen uit het territorium te verjagen. Dit was zo erg dat ik mijn dekbed heb opgepakt en in een andere kamer ben gaan slapen. Zachtzinnig gaat het er zeker niet aan toe in de kerkuilenfamilie. Wanneer de taak volbracht is moeten de jongen gewoon weg wezen.

Onlangs bleek dat er weer twee mooie uilen in de kast zitten, dat wordt dus

weer geweldig.

Hoeveel eieren het dit jaar gaan worden weet ik nog niet. Al zou het er maar eentje zijn, het is geweldig wanneer de kerkuilenpopulatie wordt vergroot en wij die mooie dieren kunnen beschermen. Daar heb ik die herrie en stank graag voor over!

Wachten in de dakgoot tot het donker wordt...

Tijdens een vlieg oefening belandde er zelfs een in de rozenstruik.

Tekst: Ruud Polderman

Uilenwerkgroep in de praktijk

Genieten was het voor de bewoners. In december 2013 een kerkuilenkast geplaatst op een balk in de schuur. Er was wel eens een uil gezien, maar dat was een incident. In 2014 waren er al braakballen in de kast gevonden en groot was de vreugde toen in oktober 2015 de eerste drie kerkuilenjongen konden worden geringd. De leden van de werkgroep genieten dan mee.

Begonnen in 2013 met 40 kasten zijn er inmiddels 100 kerkuilenkasten in de schuren in de Hoeksche Waard.

Dat is niet altijd even makkelijk want sommige schuren zijn erg hoog en dus ook de balken waarop de kast moet komen. De meeste boeren vinden het prima en nemen de witte klodders in de schuur voor lief. Voor biologische boeren is het zelfs een pré dat er kerkuilen in de schuur zitten.

2014 was een heel goed muizenjaar met 115 jonge kerkuilen, het jaar er na een stuk minder met 37 jongen, maar in

2016 weer 81 jongen.

Volgens kenners zijn er zat muizen in de Hoeksche Waard, maar de weersomstandigheden spelen natuurlijk ook een rol. Wanneer er voldoende braakballen aanwezig zijn worden deze geraapt om uit te pluizen. Dat geeft een indicatie van de muizenstand. Braakballen worden ook gebruikt voor educatieve doelen, onder andere met schoolkinderen.

Voor steenuilen is een goed biotoop van belang. Een boomgaard met hoogstamfruit of knotwilgen is in combinatie met een grasveldje met kort gras ideaal. Steenuilen eten ook veel wormen en insecten. In de braakballetjes van een steenuil kun je de glimmende schildjes van de insecten zo zien zitten.

Begonnen in 2013 met 70 kasten, waarvan er enkele in slechte staat waren, heeft de werkgroep er inmiddels 101 geplaatst waarmee het totaal door heel de Hoeksche Waard op 171 kasten komt. Jonge steenuilen zoeken als ze het nest verlaten vaak een nieuw onderkomen in de directe omgeving, vaak niet veel verder dan 5 km. Daarom plaatsen we de steenuilenkasten ook ongeveer op die afstand van elkaar. In een grote, beetje rommelige, rustige tuin, met wat (fruit)bomen, kort gras en wat heesters zal een steenuil zich graag vestigen, zeker als er ook wat houtstapels liggen voor de muizen en voor de jongen om zich te verstoppen. Ze geven echter ook regelmatig de voorkeur aan een natuurlijke nestplaats in een knotwilg, oud schuurtje of tussen een dakrand en goot. Dat maakt het lastig om een inschatting te maken van het aantal jongen.

In het vroege voorjaar gaan de leden van de Uilenwerkgroep op pad om het geluid van een steenuil af te spelen, vanaf de openbare weg. Dat geeft een betrouwbaar beeld, waar de steenuilen zitten en soms reageren er op een locatie zelfs twee. Dan is er zeker sprake van een broedlocatie. Het is echter geen garantie, want er zijn er bij die zich niet laten horen, maar soms wel even een kijkje komen nemen welke indringer zich laat horen. Een reactie levert echter altijd blij gezichten op.

In 2016 zijn er naar schatting z'n 50 jonge steenuilen geboren, waarvan er ook 14 geringd konden worden. Dat is een lichte stijging door de jaren heen en daar doen we het voor. Het hoort ook bij

ons nationaal landschap.

Ook zijn er in de Hoeksche Waard een flink aantal ransuilen. In de wintermaanden zoeken die een gezamenlijke roestplaats op waar ze overdag verblijven, veelal in dichte coniferen want dat is veiliger. In het voorjaar gaan ze als paartje weer op zoek naar een geschikte nestgelegenheid, meestal in oude kraaien- of eksternesten.

In 2016 hadden we 13 broedlocaties en dat is iets minder dan de afgelopen jaren. Het aantal jongen is niet bekend. Voor de ransuilen is de Uilenwerkgroep veelal afhankelijk van meldingen op haar site. Ook zijn vermoedelijk niet alle roestplaatsen in beeld. Toch is het goed om te weten waar die plekken zijn, om er zo veel mogelijk voor te zorgen, dat die biotopen in stand blijven en dat niet door onwetendheid de cirkelzaag wordt gehanteerd.

Hoewel de Hoeksche Waard niet zo veel bos heeft, zijn er wel degelijk bosuilen op plaatsen met veel bomen. Een aantal zit aan de noordrand, waar ook een paar kasten hangen. Totaal hadden we ongeveer zes broedlocaties in 2016.

Ook hier weten we niet precies hoeveel jongen er zijn uitgevlogen.

Een enkele keer in het voorjaar of najaar komt een velduil de Hoeksche Waard bezoeken. Dat is wel een bijzonderheid, waar menig vogelaar voor van de bank komt.

Niet alle jonge uilen overleven. Helaas zijn er uilen die in het verkeer sneuvelen, maar er zijn ook wel andere oorzaken. Een jonge steenuil wil ook nog wel eens gegrepen worden door een kat of een havik. Jonge steenuilen, zogenaamde takkelingen, lopen vaak over de grond,

kunnen niet altijd snel het nest weer inklimmen en zijn daardoor kwetsbaar. Een takkenhoop in de buurt kan dan een veilige schuilplaats zijn. We krijgen ook niet altijd een terugmelding, want ze worden niet altijd gevonden.

In 2016 zijn er 18 dode kerkuilen, drie dode steenuilen, een dode ransuil en een overleden bosuil gemeld.

De Uilenwerkgroep bestaat uit 11 enthousiaste vrijwilligers met Marco Lodder als coördinator. De vele kasten worden door de leden zelf vervaardigd. Vaak is er hier en daar wel wat hout beschikbaar. Watervast multiplex is heel geschikt en ook dakleer en verf wordt soms geschonken. Daardoor kunnen de kosten heel laag blijven en levert het mooie kasten op. Voor meldingen en informatie kunt u mailen naar: uilen@hwl.nl. ■

Zeeland

Tekst: Hans Molenaar

Foto's: M. Kasteleijn

Timmerdagen in de Bevelanden

Bevelanden is een regio met 180 nestkasten die door vier teams worden gecontroleerd. Het broedseizoen was iets beter dan in 2015. Het goede najaar heeft hier mogelijk aan bijgedragen. Naast de controles worden er timmerdagen georganiseerd om nestkasten voor de kerkuil en steenuil te maken. Dit gaat altijd weer in een gemoedelijke sfeer, onder het genot van koffie en koek. Ook worden dan de ervaringen en verhalen uitgewisseld. De nestkasten zijn soms uitgerust met een camera om het controleren te vergemakkelijken.

Tijdens de timmerdagen worden nestkasten voor de uilen gemaakt. (Foto: Eddy Franse)

Fusie in Zeeuws-Vlaanderen

Bij het begin van het nieuwe seizoen had ik het nog niet voorzien, maar kort voor aanvang van de controles kwam de mededeling dat de coördinator van West Zeeuws-Vlaanderen ging stoppen. In overleg met de oud-coördinator en de lokale vogelwerkgroep werd besloten om Oost en West Zeeuws-Vlaanderen samen te voegen en op te laten gaan in Werkgroep Zeeuws-Vlaanderen.

Met veel energie zijn de bestaande en nieuwe controleurs gemotiveerd om weer aan de slag te gaan met de controles. En dat is gelukt.

Vast in de schoorsteen

Rond middernacht gaat de telefoon. Een nestkastbeheerder belt mij om te vertellen dat hij een groot probleem heeft. Vanwege de bouwtechnische werkzaamheden heeft hij een paar dagen geleden zijn schoorsteen tijdelijk met een tegel afgedekt. Na een paar dagen zoeken naar een raar krassend geluid in huis is de conclusie dat het uit de schoorsteen komt. Gewapend met endoscoop de schoorsteen onderzocht. En verdorie er zit een kerkuil in de schoorsteen!

Wat nu te doen?

Na overleg hebben we de schoorsteen opengemaakt, de kerkuil gevangen, ontdaan van roetdelen, onderzocht en zijn vrijheid teruggegeven. Allemaal blij, dachten we. Bleek er echter nog een

kerkuil in de schoorsteen te zitten die het niet heeft overleefd.

Wel een rare situatie dat een koppel kerkuilen in de schoorsteen gaat zitten terwijl er al minimaal een jaar een nestkast hangt. Notabene in de schuur waar ze zelf ook verblijven gezien de braakballen die we vonden.

Hier nog in de schoorsteen.

Ontdaan van roetdelen en klaar voor de vrijlating.

Tekst: Peter Boelee
Foto: André Eijkenaar

Overlevingskansen verbeteren met balkonnetje

Engelse kerkuilkastmodellen zien er anders uit dan Nederlandse. Die kasten hebben vaak een vlonder aan de buitenkant en het is mij een raadsel waarom die voorziening hier in Nederland zo zelden wordt gebruikt. Want we weten dat wanneer een jonge uil zijn nest verlaat, hij/zij nog niet goed kan vliegen. De Engelsen geven de jonge kerkuilen met deze vlonder de gelegenheid om buiten de kast hun vleugels te oefenen zonder dat ze daarvoor de kast helemaal moeten verlaten.

Brabant

Tekst en foto: Jochem Sloothaak

Een resultaat om trots op te zijn

Hoewel het seizoen voor uilenbeschermers eigenlijk nooit ergens begint of eindigt, vormen de eerste roepende steenuilen eind februari toch het startsein van het nieuwe broedseizoen. Daarom doen wij in deze periode altijd een oproep aan alle gastgevers en onze facebook-volgers om aan de lokale uilenwerkgroep door te geven wanneer ze de baltsroep hebben gehoord. Zo worden er ieder jaar nog nieuwe locaties ontdekt waar het aanbieden van nestgelegenheid succesvol kan zijn.

Februari is ook de maand waarin de laatste roestbomen van de ransuilen worden geteld. De gegevens worden al jaren verzameld door de ransuilenwerkgroep van IVN Oisterwijk. In de winter van 2015-2016 bleek het gemiddeld aantal ransuilen per roest lager dan een jaar eerder. Vaak een gevolg van een tegenvallend broedseizoen.

Maar, de grote vraag was: Wat zouden de kerkuilen doen in 2016?

Voordat we daar antwoord op zouden krijgen was er in maart eerst nog aandacht in het tv-programma Koffietijd. Mooie publiciteit voor het beschermingswerk!

In de eerste week van april was het dan raak voor de kerkuilen. De UWG Heeswijk-Dinther trof in de kerk van Vorst-enborsch twee jongen van zo'n vijf tot zes weken oud aan in de kast.

Er zijn verschillende modellen in omloop. Een verticaal opgestelde kast met een soort balkon kan alleen worden gebruikt wanneer de nestkast los in de schuur staat.

Wanneer een nestkast direct tegen een invliegopening in de schuurwand zit, plaatsen we aan de buitenkant van de schuur een opklapbare plank onder de invliegopening. Deze plank wordt dus pas opgeklapt op het moment dat de jongen in staat zijn de kast te verlaten. Daarvoor is de plank neergeklapt om kraaien en kauwen niet de gelegenheid te bieden om - zittend op de plank - de jonge uilen in de kast iets aan te doen. Met deze aanpassing zullen de jonge kerkuilen de nestkast pas definitief

verlaten wanneer ze al goed kunnen vliegen, hetgeen de overlevingskans van de pas uitgevlogen jongen aanzienlijk verbetert.

Eigenlijk zouden alle Nederlandse- en Vlaamse kerkuilennestkasten zo'n aanpassing moeten krijgen. En zo'n balkonnetje is eenvoudig te bevestigen, ook op bestaande kasten. ■

Van deze vlonder wordt dankbaar gebruik gemaakt.

Met 30 dagen broeden, moet het eerste ei al eind januari of begin februari gelegd zijn! Op 17 april volgde via NestkastLive het eerste ei bij de steenuilen in Sprundel.

Tijdens onze provinciale jaaravond in Vught op 20 april, met zo'n 250 uilenbeschermers, ontving Eric van Dijk van IVN Bernheze de oorkonde voor 'Uilenbeschermers van het Jaar'. Vanwege zijn grote inspanningen om nieuwe uilenbeschermers aan te trekken, het samenbrengen van boeren, jagers en vogelaars en de coördinatie van het uilenwerk in zijn eigen regio, kreeg hij deze blijk van waardering met bijbehorende cheque.

In de weken na de jaaravond volgden veel broedgevallen van zowel kerkuil als steenuil. En zeker toen de kastcontroles in juni waren afgerond bleek al wel dat 2016 een goed seizoen zou worden voor de kerkuilen. Een grote verrassing was bovendien dat een nieuw geplaatste nestkast in de schuur bij het kantoor van Brabants Landschap direct in het eerste jaar bezet bleek te zijn. De bouwkundige kon voor het eerst in z'n leven vijf jonge kerkuilen in de ogen kijken. Ook voor de beschermers van de ransuil kwam in 2016 een verrassing. Nadat jaren eerder speciale kunstnesten waren geplaatst door de UWG Dongemond werd er eindelijk gebroed op één van deze locaties. Maar, juni was ook de maand van zwaar noodweer in de zuidelijke provincies.

Gedurende een week met slecht weer kon amper gejaagd worden. Bovendien was er veel wateroverlast en stonden op veel plaatsen de muizenholletjes onder water. Al snel volgden dan ook vele meldingen van gastgevers over jonge kerkuilen die buiten de kast en op de grond waren beland. Dit kan gebeuren omdat jonge uilen - vaak gedreven door honger - elkaar verdringen bij het invlieggat.

Bij de tweede controles bleken veel jongen te zijn gestorven en waren van de grote broedsels nog maar enkele jongen over. Gelukkig hebben de meeste van deze bikkels het wel overleefd en kwamen eind juli en augustus mooie beelden binnen van pas uitgevlogen kerkuilen. Toen eind 2016 de balans kon worden opgemaakt bleek dat we met z'n allen een recordjaar voor de kerkuil hadden gehad. Een resultaat waar onze 400 vrijwilligers en 5000 gastgevers trots op kunnen zijn. ■

Een jonge kerkuil 'poseert' tussen de hanenbalken.

Kerkuil blijft beschermd

Tekst: Albert Fopma,
bestuurslid SKWN
Foto: André Eijkenaar

De Wet natuurbescherming (Wnb) vangt vanaf 1 januari 2017 drie wetten: de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en faunawet (FFwet). Doel van de Wnb is de bescherming van de biodiversiteit in Nederland, decentralisatie van verantwoordelijkheden en vereenvoudiging van regels.

Nieuwe regels roepen echter vragen op. Wat verandert er voor u wanneer u een bestemmingsplan wilt wijzigen, een stal wilt slopen of renoveren, een sloot wilt dempen of uw bedrijf wilt uitbreiden?

Bevoegdheid

Vóór 1 januari 2017 kende de natuurwetgeving verschillende bevoegde gezagen. Voor een ontheffing van de Flora- en faunawet diende men een aanvraag in bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), onderdeel van het Ministerie van Economische Zaken. Een kapmelding voor de Boswet deed u ook bij de RVO. En een Natuurbeschermingswetvergunning vroeg u aan bij de provincie.

De drie wetten kenden naast verschillende bevoegde gezagen ook verschillende rechtsdocumenten: melding, ontheffing en vergunning.

Onder de Wnb komen vrijwel alle verantwoordelijkheden bij de provincies te liggen. Onder de nieuwe wet krijgt u één besluit waarmee zowel vergunning als ontheffing wordt verleend.

Soortbescherming kerkuil

Voor de kerkuil is de soortenbescherming van belang. Deze viel voorheen onder de FFwet, maar is nu een belangrijk onderdeel van de Wnb.

Zowel in de FFwet als in de Wnb staan verbodsbepalingen: activiteiten die schadelijk zijn voor beschermde diersoorten zijn verboden.

Verboden activiteiten wijzigen nauwelijks. Wel zijn enkele definities aangepast. Zo is onopzettelijk verstoren niet meer strafbaar en is opzettelijk verstoren van vogels in sommige situaties toegestaan. Maar verstoren zonder dat tevoren goed onderzoek naar beschermde soorten is uitgevoerd, blijft strafbaar.

Met de nieuwe wet wijzigt wel de lijst van beschermde soorten. Waar de FFwet uitgaat van drie beschermingsniveaus, verdeelt de Wet natuurbescherming beschermde soorten in twee groepen: strikt beschermde soorten waaronder soorten uit de Vogel- en Habitatrictlijn. In de tweede categorie staan andere soorten, bijvoorbeeld uit de Rode Lijst. De grootste verschuivingen vinden plaats bij de planten. De inheemse wilde vogels blijven alle beschermd.

Soortenstandaard kerkuil

Onder de FFwet heeft de Dienst Landelijk Gebied en later het RVO in samenwerking met de SKWN een soortenstandaard opgesteld. Onder de Wnb worden deze soortenstandaarden omgevormd tot factsheets, welke door de provincies en de initiatiefnemers kunnen worden gebruikt.

Verplaatsen van een kerkuilkast verboden?

In de Wnb staat het volgende verbod: 'Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.' Dit verbod stond ook al in FFwet dus feitelijk verandert er niets. Het verplaatsen van een nestkast die dus nog nooit is gebruikt door een kerkuil is dus geen probleem. Heeft er echter éénmaal een kerkuil gebroed, dan is het daarmee een nest geworden en

geldt het verbod. Ook als de kerkuil de kast gebruikt om te slapen (rustplaats), is de kast een beschermde locatie.

Het verplaatsen van een nestkast in het broedseizoen, wanneer de kerkuil op de eieren zit, zien wij (SKWN) als een zaak die onder dit verbod valt. Buiten de broedtijd kunnen - naar onze inschatting - nestkasten, onder begeleiding van leden van de Kerkuilenwerkgroep, wel worden verplaatst, mits de kast op een geschikte locatie binnen een afstand van maximaal 75 meter van de kast wordt opgehangen.

Het 'nest' blijft dan intact en beschikbaar voor de kerkuil.

Indien de omgeving nog niet vol hangt met kasten is wel ons advies om binnen een afstand van 200 meter een tweede alternatieve nestkast op te hangen. De lokale kerkuilenwerkgroep kan dit goed beoordelen. Wij hopen dat de provincies ook op deze pragmatische wijze met dit verbodsartikel omgaan, omdat wij anders vrezen dat het ten koste gaat van het draagvlak voor de bescherming van kerkuil in Nederland en de Wet haar doel voorbij schiet. ■

Uilenveren dempen windmolengeluid

Tekst en foto's:
Marc van Leeuwen

De laatste jaren hoor je steeds vaker de term 'bionisch'. Het begrip is niet nieuw, maar er is wel een groeiende trend om voor de oplossing van technische problemen naar de natuur te kijken. Zo is er plakband, 'Gekko tape', dat is geïnspireerd op de manier waarop gekkopootjes zich hechten aan oppervlakken, en waterafstotende coatings die gemodelleerd zijn naar de structuur van de lotusplant. Dit zijn slechts twee voorbeelden, maar het aanbod is eindeloos.

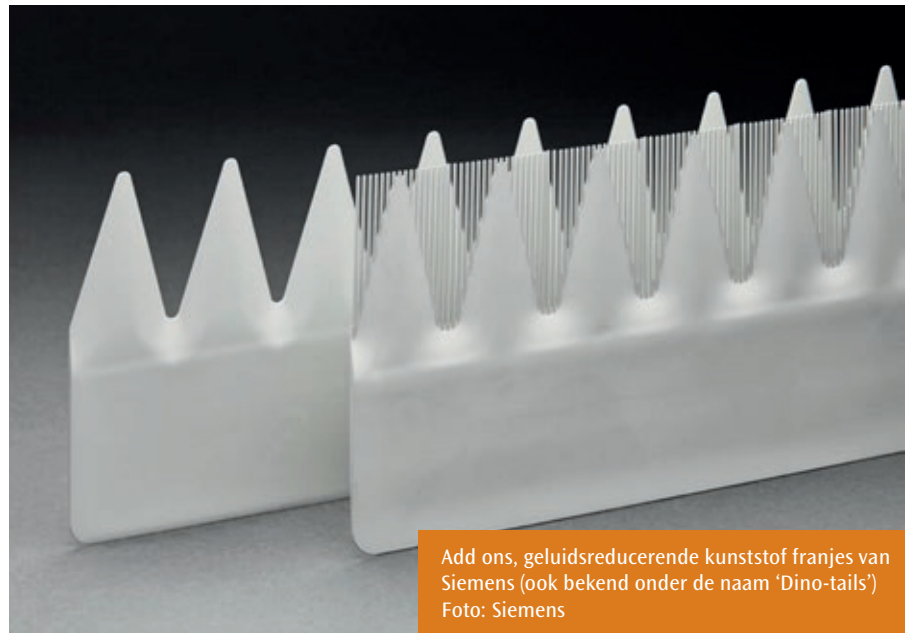
De natuur biedt waarschijnlijk oplossingen voor problemen die we nog niet eens kennen. Waarom zou je iets uitvinden terwijl de evolutie al honderdduizenden jaren met vallen en opstaan de oplossing heeft ontwikkeld?

Een van die bionische oplossingen die we sinds kort op verschillende plaatsen in Nederland persoonlijk kunnen ervaren is wat door ingenieurs 'uilenveren' wordt genoemd. Om te kunnen jagen in het donker vertrouwen uilen vooral op hun gehoor.

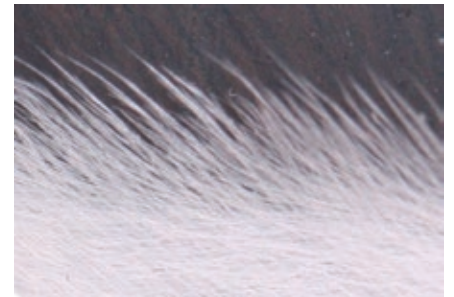
Hun prooien 'ritselen' door het gewas, maar zelf wil een uil natuurlijk niet dat zijn prooi hem hoort aankomen en er voortijdig vandoor gaat. Daardoor evolueerden deze nachtdieren tot vogels met een vrijwel geruisloze vlucht. De geluidsarme voortbeweging wordt mogelijk gemaakt door een laag hele fijne 'haartjes' op de veren en zachte, macroscopische franjes langs de vleugelrand (zie foto).

Deze franjes 'breken' de luchtstroom langs de vleugel. En daardoor hoor je bij een uil niet het kenmerkende 'swoosh-swoosh' geluid dat je bijvoorbeeld hoort bij vliegende duiven of zwanen.

Nu is het 'swoosh-swoosh' helaas ook goed hoorbaar bij draaiende windmolens. Er is al heel wat geschreven over geluidsoverlast door windmolens dus het belang hiervan is duidelijk. De afgelopen jaren is er geëxperimenteerd met het aanbrengen van uilenveerachtige kunst

Add ons, geluidsreducerende kunststof franjes van Siemens (ook bekend onder de naam 'Dino-tails')
Foto: Siemens

Macro opname van kerkuilenveer.
De 'franjes' zijn duidelijk te zien, alsmede het 'pluizige' oppervlak van de veer.

stof borstels en kammen met franjes (add-ons) aan de wieken. Gebleken is dat deze franjes het geluidsniveau met ca. 10% kunnen verlagen. 'Tijdens onze windtunnelmetingen en veldtests bleken de add-ons het geluid van de windturbine bij alle windsnelheden aanzienlijk te verminderen', aldus Stefan Oerlemans, expert aero-akoestiek bij de technologieafdeling van Siemens Wind Power. 'Deze structuur, die is geïnspireerd op uilenvleugels, gaat niet ten koste van de aerodynamische prestaties.'

Hierdoor doet de geluidsvermindering geen afbreuk aan de jaarlijkse energieproductie van een windturbine, legt Oerlemans uit. De nieuwe technologie kan worden gebruikt op locaties waar grenzen aan het geluidsniveau zijn gesteld, zodat daar de energieproductie kan worden opgevoerd zonder hogere geluidsemisies. ■

Foto: André Eijkenaar

Van de bestuurstafel

Tekst: Ruud Leblanc

Bestuurszaken

De afdeling Overijssel heeft een nieuwe coördinator gevonden. Florian Bijmold heeft deze functie overgenomen.

Was het vorig jaar nog ad interim, inmiddels heeft Bertus van den Burg de regio Veluwe definitief onder zijn hoede genomen. Voormalig coördinator Harry van Diepen blijft nog wel actief in zijn eigen regio rond Epe.

Nieuwsbrief van 2016

Wederom zijn er 15.000 exemplaren van de 'Nieuwsbrief uilen 2016' verdeeld onder de vrijwilligers en kasteigenaren. Hierin stond een overzicht met een lichte stijging van het aantal broedgevallen en maar liefst 14 pagina's met mooie bijdragen uit de verschillende regio's. Naast een interessant artikel over bestrijdingsmiddelen en de risico's ervan, was er aandacht voor veilig werken op hoogte en werden de ransuilen van Blauwhuis belicht. Een dankwoord voor alle schrijvers en fotografen is hier wederom op zijn plaats.

Als we dan toch dankwoorden aan het uitspreken zijn, mogen we al die vrijwilligers die met het kerkuilenbeschermingswerk bezig zijn natuurlijk ook niet vergeten.

Dit zijn er meer dan 1000.

Nestkaart

De Stichting streeft er naar om zoveel mogelijk gegevens in te voeren en zal er ook in 2017 aandacht aan besteden. Bestuurslid Herman Bisschop bezoekt nog steeds de verschillende regiovergaderingen om hier uitleg over te geven. Het aantal ingevulde nestkaarten loopt gestaag op, waarvoor dank.

Ondersteuning

Ook in 2016 zijn we zowel financieel als fysiek ondersteund door Vogelbescherming Nederland. Verder ontving de Stichting € 7.626,00 aan giften en donaties. De donateurs blijven een belangrijk onderdeel uitmaken van de financiering van onze uitgaven.

Website

De website www.kerkuil.com heeft in 2016 25.916 virtuele bezoekers gehad. Dat zijn er meer dan 70 per dag. Daarom blijft deze van onschatbare

waarde als communicatiemiddel.

Veel mensen komen zo terecht bij de regiocoördinator van hun eigen gebied. Bijzonder detail bij deze getallen is het feit dat veel bezoekers niet alleen uit onze buurlanden komen, maar ook uit USA, Rusland, Italië en Spanje.

Ringersbijeenkomsten

In 2016 waren er twee certificeringsdagen in vogelasiel 'De Fûgelhelling' voor ringers van kerkuilen. De ringers moeten verplicht cursussen volgen om hun ringvergunning te behouden. Een verslag van deze bijeenkomsten vindt u bij Stand van Zaken in deze nieuwsbrief.

Digitale nieuwsbrief

In 2014 zijn we gestart met een digitale nieuwsbrief. Geïnteresseerden kunnen zich hiervoor aanmelden door een mailtje te sturen naar digitale.nieuwsbrief@kerkuil.com.

Deze wordt onregelmatig uitgegeven, afhankelijk van kopij die binnenkomt. Wilt u bijvoorbeeld een sponsor bedanken, dan kan dit ook via dit medium, mits u er tekst bij aanlevert.

Sovondag

Op zaterdag 26 november 2016 werd onze stand weer goed bezocht tijdens de drukke Sovon-dag in Ede.

Uilendag

Speciaal voor al onze collega uilenbeschermers wordt dit jaar weer een uilendag georganiseerd in samenwerking met Stone en OWN.

Deze zal plaats vinden op 7 oktober 2017 in schouwburg Ogterop te Meppel. Ook de gastgevers voor uilenkasten

willen we graag uitnodigen voor deze gratis dag. Houd de website in de gaten voor het laatste nieuws hierover: www.kerkuil.com.

Social media

SKWN heeft een eigen facebook pagina. Het aantal leden neemt nog steeds gestaag toe.

Beleef de lente

In 2016 was de kerkuil te zien via de webcams van VBN op:

www.beleefdelente.nl.

Zo kon 'de hele wereld' zien wat er gebeurde in verschillende nestkasten. Dit jaar is de website weer online en doen er onder meer drie soorten uilen mee die hun privéleven prijsgeven.

Braakballenonderzoek

Het bestuur stimuleert het centrale onderzoek van de aangeleverde braakballen door de Zoogdierverseniging. Dit komt in een landelijke database. Met name de braakballen van de kerkuil zijn hiervoor uitermate geschikt.

World Owl Conference 2017

Deze wordt georganiseerd in Portugal, van 26-30 september 2017. Informatie hierover via de website.

Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming (Wnb) vervangt vanaf 1 januari 2017 drie wetten: de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en faunawet (FFwet). In het artikel van de hand van Albert Fopma, dat in deze nieuwsbrief is opgenomen, wordt duidelijk uiteengezet wat er voor de kerkuil wel en niet is veranderd.

Op de landelijke uilendag op 7 oktober in Meppel zal een geheel herziene uitgave verschijnen van het boek

'De Kerkuil, ecologie, gedrag en bescherming' door Johan de Jong.

Het boek zal ± 200 pagina's met veel kleurenfoto's bevatten en kost € 24,95.

Bij voorintekening € 19,95 (excl. verzendkosten) te bestellen door vóór 1 september 2017 een berichtje te sturen met opgave van aantal, naam en adres naar: jongrans@hetnet.nl of Johan de Jong, Lipomwyk 2, 9247 CH Ureterp.

**Aan iedereen, die het kerkuilenbeschermingswerk
een warm hart toedraagt**

Ondersteun ons werk door een éénmalige gift op rekening nummer
NL23 RABO 0344 2321 74 t.n.v. Kerkuilenwerkgroep Nederland te Hoorn onder
vermelding van uw naam en adres (dan sturen wij u een Nieuwsbrief Uilen).

Of word donateur via onze website www.kerkuil.com.
We zijn blij met elk bedrag! Alvast bedankt.

ANBI-RISN: 816866570

Kerkuilenwerkgroep Nederland

www.kerkuil.com

